

Plaatsingslijst Aksiegroep Sociale Geografie (VU)

1969-1978, 2022

samenstelling: Peter Sluiter

Collectie HDC | Protestants Erfgoed
Bibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 1133
December 2022

Inleiding

Dit archief omvat allereerst documenten betreffende de Aksiegroep Sociale Geografie aan de Vrije Universiteit, opgericht door o.a. student Dick Linders, de bron van dit dossier. De Aksiegroep was een (onderwijs)politiek-activistische groep studenten, naast de gebruikelijke, meer op onderwijs gerichte studievereniging Oikoumene. Vanaf 1972 tot waarschijnlijk 1978 gaf de Aksiegroep ongeveer tweemaandelijks het gestencilde *De Lange Mars* uit, geïnitieerd door medestudent Johan Copier, tot eind 1974 ook *de facto* eerste hoofdredacteur.

Verder omvat dit archief documenten van Linders' lidmaatschap van de studentenraad SRVU, met name over de twee bezettingen als onderdeel van het verzet tegen de universitaire bestuurs Hervorming in februari 1972, en studentenverzet tegen de voorgenomen 1.000 gulden (450 euro) in februari 1973.

Als annex bij deze inleiding, ook uit december 2022, blikt door Dick Linders terug als duiding van zijn aangeleverde documentatie en aanvulling met andere aspecten, die van belang zijn voor begrip van het studenten-activisme onder sociaalgeografen en algemener aan de VU.

Het archief omvat twee dozen met in totaal zes omslagen met documenten uit 1969-1978: Aksiegroep SG (1969-1971), de bezettingen van 1972 en 1973, en (enkele) jaargangen van *De Lange Mars* (1972-1978).

Over de bezetting van 1972 organiseerde de VU met andere bronnen in 2022 een tentoonstelling. Digitale achtergrondinformatie:

<https://www.geheugenvandevu.nl/blog/expositie-en-film-50-jaar-100uren-bezetting>.

Zie ook: <https://storymaps.arcgis.com/stories/0705c11332d9426499efa7a4c2b7b258>,

<https://vu.nl/nl/nieuws/2022/expo-over-studentenactivisme-aan-de-vu-1972-2022>,

<https://vu.nl/nl/nieuws/2021/100-uren-bezetting-vu-50-jaar-geleden>,

<https://vu.nl/nl/nieuws/2022/premiere-dit-is-het-begin>.

Plaatsingslijst

1. C.V. en terugblik Dick Linders; 2022
Aksiegroep Sociale Geografie: correspondentie, verslagen, oproepen, brochures; 1969-1971, 1974, 2022
2. SRVU Lidmaatschap, incl. protesten en aanloop naar bezetting 1972: agenda's, notulen, correspondentie, actieverslagen, verklaringen, oproepen, eigen aantekeningen; 1971-1972
3. Bezetting VU hoofdgebouw '100 uur', februari 1972, wegens voorgenomen universitaire bestuurshervorming: voorstellen, bezwaren, pamfletten, verslagen acties en vergaderingen, correspondentie, krantenknipsels, eigen aantekeningen, *Pharetra*, *Ad Valvas*; 1972.
4. SRVU en bezetting februari 1973, aanzet en verloop acties en bezetting wegens Fl. 1.000 collegegeld: voorstellen, bezwaren, pamfletten, verslagen acties en vergaderingen, correspondentie, eigen aantekeningen, krantenknipsels, *Pharetra*, *Ad Valvas*; 1972-1973
5. *De Lange Mars*: jaargangen 1, 2, 3, 4, 6; 1972-1978, onvolledig.
6. Losse notities Dick Linders, z.j.

Annex: C.V. en terugblik Dick Linders, december 2022

Curriculum vitae

B.F.D.I.C. (Dick) Linders, * 18 januari 1950, Fijnaart (Noord Brabant)

HBS-B op het Triniteits Lyceum te Haarlem, 1962-1968.

September 1968 studie Sociale Geografie, richtingen westerse stads- en plattelandsgeografie en planologie, op het Geografisch Instituut van de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Scripties: *Milieu-geografie van Leimuiden, Wegen en bedrijven in Haarlem* (samen met S.J. Bruggemann), *Gemeentelijk Grond-beheer* en *De Grondbank*.

Stage Centraal Instituut voor het Midden-en Kleinbedrijf CIMK, Amsterdam.

Doctoraal examen: 17 november 1977.

Bestuurder studentenvereniging Oecumene, Lid SRVU, Aktiegroep Sociale Geografie, redacteur (voorjaar 1973) *De Lange Mars*.

Dienstplicht mei 1976 tot juli 1977 Derde Batterij van de 1^e Afdeling Rijdende Artillerie 'De Gele Ridders' te Arnhem. Kaderlid VVDM.

Vanaf mei 1978 beleidsmedewerker Ruimtelijke Ordening gemeente Rotterdam. Daarna onderzoeker dienst Volkshuisvesting, opgegaan in het Centrum voor Onderzoek en Statistiek (COS). Jarenlang eindredacteur van de maandelijkse *COS-Courant* die een stevige bijdrage heeft geleverd aan de populariteit van het centrum en beleidsonderzoek.

Toegepast sociaalwetenschappelijk onderzoek ten bate van de volkshuisvesting. Bijdragen aan het Volkshuisvestingsplan. Daarna: stadsvernieuwing, sociale vernieuwing, *ex-ante* en *ex-post* beleidsevaluaties, prognose en analyse van verkiezingen. Lid van de gemeentelijke Audit.

Actief kaderlid PvdA Rotterdam 1980-1992: afdelingsbestuurder, gewestelijk afgevaardigde, lid Partijraad, congresafgevaardigde, lid Adviesraad, lid Stuurgroep Scholing & Vorming.

Publicaties na pensionering:

Woordenboek en een trilogie over de geschiedenis van zijn familie en geboortestreek.

In samenwerking met de Afdeling Rotterdam van de Vakbonds-historische Vereniging:

redacteur *Het gezicht van de vakbeweging in Rotterdam*, deel I 2008, deel II 2014.

Auteur *De Rode pionier. Politieke biografie van Hendrik Spiekman 1874-1917*, 2015. Spiekman is in 1894 een van de twaalf oprichters van de Sociaal Democratische Arbeiders Partij (SDAP) in Nederland.

In 2023 verschijnt *De rode werkstad. Geschiedenis van de Sociaal Democratische Arbeiders Partij in Rotterdam 1910-1946*.

Voornaamste VU wapenfeit

Als SRVU lid functioneerde ik op eigen kracht en in mijn eentje, zal hoogstens als vertegenwoordiger van de geografen zijn beschouwd. Tijdens de bezetting van 22-26 februari 1972 was ik lid van de Bezettingsraad, afgevaardigde namens de sociaalgeografen. De raad bestond uit deputaten van faculteitsgroepen en is gevormd op de eerste middag van de bezetting. Voorkomen moest worden dat de SRVU juridisch verantwoordelijk kon worden gesteld. Daarom is in het voortraject in de Beleidsraad van de SRVU, waaraan ik deelnam, besloten te spreken van 'de bezetters' en een 'bezettingsraad' te belasten met de dagelijkse leiding. In de

praktijk was natuurlijk alles stevig voorbereid door het DB van de SRVU en diens meest trouwe aanhangers, die van sociologie. Theoretisch onderbouwd op de Basisscholing Historisch en Dialectisch materialisme.

De bezettingsraad vergadert meerdere malen per dag. De leden hebben een lichtrode armband om, gemaakt van bouwinnpak-materiaal. De raadsleden zijn daardoor herkenbaar en worden voortdurend aangesproken in de gangen en gaan naar actie-vergaderingen van de faculteitsgroepen. De raad geeft de onderhandelaars met het College van Curatoren en Directeuren wijze lessen mee.

Pim Fortuyn schrijft in zijn memoires dat hij voorzitter is. Daar herinner ik me niks van. De, soms aarzelende, SRVU voorzitter Karel Drexhage en de meer ideologische Ton Kee hebben de leiding. Na een vergadering van een half uur heeft Pim een uur nodig om aan te tonen dat het genomen voorstel niet in overeenstemming is met het gedachtegoed van Marx of Weber. 'Socialisme is discipline, stelt Weber', zeg ik dan, en 'bestudeer eerst eens Kolakowski'. Ik was toen al sociaaldemocraat en van mening dat het beter is te werken in een brede volkspartij dan in een sektarisch clubje.

Het ideologische gehalte van de discussies is nogal fragmentarisch. Slechts weinigen hebben zelf Marx en Engels gelezen. Men koketteert met en praat de Frankfurter Schule, Adorno en Habermas na. *Het Kapitaal* is volgens hen 'achterhaald', voor de *Frühschriften* mag je nog wel waardering hebben, dus dat moet je als marxistisch socioloog ook vinden. Mijn mening toen en nu is dat als je iets voor de Nederlandse arbeiders en arbeidersklasse wil betekenen je dan Domela Nieuwenhuis, Troelstra, Oudegeest, Kuyper, Talma en Colijn moet bestuderen.

Het prestige van de SRVU neemt toe als op het eind van de eerste middag van de bezetting een warme maaltijd wordt geserveerd, gekookt in de keuken van de mensa van de ASVA of de GU. De catering is meestal goed verzorgd, op de laatste morgen zijn de boterhammen gedistribueerd, ieder krijgt twee stuks, met muziek uit de luidsprekers van Jimi Hendrix *All along the Watchtower*.

Ik onderhoud contact met *Pharetra* en de ordedienst, fiets zo nu en dan langs het politiebureau. Ik doe zelf niks anders dan organiseren, praten, toelichten, uitleggen en zorgen dat besluiten eenduidig worden geformuleerd, verricht geen praktische taken.

De raad bereidt de algemene vergadering van bezetters voor die meestal aan het eind van de middag in de grote collegezaal wordt gehouden. Soms een korte 's morgens vroeg met degenen die wakker zijn. Na afloop evaluatie en uitvoering. Alle onderwerpen worden ook voorbereid en behandeld bij de geografen die hun eigen zevende verdieping van het hoofdgebouw in gebruik houden (en niet alleen daardoor wat afstand tot het gewoel op de benedenetage houden).

Meestal in kleine groepjes, soms wel met veertig man in een zaaltje. Voor ons is dit de eerste discussie over inspraak, mede-zeggenschap, medebeslissingsrecht en vertegenwoordiging. Het algemene gevoel, ook bij mij, is dat het ons meer gaat om beter onderwijs en een betere samenleving dan ploeteren over details in een universiteits- of faculteitsraad.

Omdat bij sociologie leuke debatten plaatsvinden, ga ik daar als de tijd het toelaat naar toe. De geografen slapen thuis, op een enkeling na die eens een nachtje overblijft in een slaapzak. Ik slaap zelf ook gewoon thuis op Uilenstede, in de gangen en lokalen wordt het erg vies. Zodoende blijf ik op de hoogte van de meningen van niet-bezetters. Die meestal

hoofdschuddend reageren: ‘*An sich* ben ik het er wel mee eens, maar een bezetting gaat me te ver’. Sommigen vrezen dat de bezetters de Grondslag van de VU willen ‘afschaffen’. De meisjes van het bijbelgroepje op mijn eenheid op (Oud) Uilenstede (Annemarie en Simone) zeggen voor een goede afloop te zullen bidden.

De democratiseringseis wordt breed gedragen en eindigt in een compromis. Democratie is de kunst van het compromis.

Ik herinner mij verder de hardwerkende Elli Izeboud. Het is een genoegen de latere strafpleiter Theo de Roos te zien spreken. De populaire theoreticus bij de sociologen Albert Benschop komt zo nu en dan op bezoek. Evenzo Marius Ernsting, bekend van het bezoek aan de VU Vereniging en de eerste Provisoriumbezetting in 1969 waaraan ik niet deelnam, net als zijn actie tegen Apartheid in Zuid-Afrika. Het was enigszins bedenkelijk daarvoor het VU-brede college voor eerstejaars van prof. dr. ir. van Riessen te verstoren. Het ging er mijns inziens om aan te tonen dat de door hem gedoeerde en verdedigde ‘Wijsbegeerte der Wetsidee’ van Dooyeweerd een bouwsteen van de grondslag van de VU is en daarmee van de steun die sommigen op de VU aan het apartheidsregime gaven. Dat was te veel gevraagd. Ernsting deed m.i. niet mee aan de bezetting in ‘72, hij was toen al Kabouter, later communist en humanist.

Ik denk, terugkijkende, dat de twee manifestaties van Ernsting een grotere kras op de ziel van de universiteit hebben achter gelaten dan de bezetting. Democratie is niet gericht tegen het geloof: ‘Jezus overlegde *concilium* ook met zijn discipelen’, zei ik dan.

Aksiegroep Sociale Geografie, *De Lange Mars*

Dat de Aksiegroep en *De Lange Mars* (DLM) ‘kinderen van mei 1968’ zijn is wellicht te veel gezegd. Vast staat wel dat met de lichte 1968 op het Geografisch Instituut op de De Lairessestraat een groep van 60 studenten instroomt die de moderniteit meebrengt. Reeds door de macht van hun getal, daarvoor zijn de jaren 20 tot 30 personen groot, zorgen ze voor reuring.

De enige jaren eerder opgerichte studierichtingen functioneren onder de paraplu van de Interfaculteit der Aardrijkskunde en Prehistorie als opleidingen voor het onderwijs (aardrijkskunde-leraar) en samen met de vakgroep theoretische en praktische planologie voor een loopbaan in onderzoek en beleid. Ze zijn aanvankelijk nogal traditioneel van opzet, na de eerste beginjaren worden moderne pedagogische vormen (van hoorcollege naar werkgroep en kleine colloquia) ingevoerd. De studenten van ’67 en eerder zijn wat gezapig en leren schools wat de professor hen voor zet. Daar zetten wij ons af tegen af, het moet anders.

De nieuwe studenten staan positief en optimistisch in het leven. Velen wonen het eerste jaar nog thuis, hebben net hun dienstplicht verricht of zijn getrouwd of samenwonend. Deze studenten zijn geen VWO scholieren meer, hebben al meer van de wereld gezien en zijn ergens verantwoordelijk voor geweest. Er zijn veel zeer zelfstandige en ondernemende vrouwen in het jaar. Zij en de mannen studeren om een baan te verwerven, niet zozeer om de wetenschap te dienen.

De studenten van 1968 vinden derhalve Oecumene, de traditionele geografische studentenvereniging, te deftig: het bestuur draagt op vergaderingen een jacquet met om de nek een medaille aan een lint. Zij richten zelf disputen (bijvoorbeeld ‘Plano’) en allerlei clubjes op.

Ik was er een jaar bestuurder, maar veel stelt het niet voor. Is de vereniging een stille dood gestorven?

De Aksiegroep Sociale Geografie, voorbereid vanaf december 1969 om de algemene VU aspecten te bespreken, sympathiseert met de voorbereiding en uitvoering van de VU bezetting in februari 1972. Het gevoel is dat de geografen moeten aansluiten bij de SRVU die van een 'belangenbehartiger' wordt omgevormd tot een 'strijdorganisatie'. De SRVU wordt een politieke vakbond. Het gaat er niet alleen om korting voor studenten te ritselen (bijvoorbeeld bij de aankoop van een stereo-installatie) maar ook bij het College van Curatoren en Directeuren van de VU en uiteindelijk in 'Den Haag' verbeteringen te bepleiten en door te voeren.

Aan het begin van het nieuwe studiejaar 1972/73 richten een paar lieden *De Lange Mars* (DLM) op. Anders dan de naam doet vermoeden, is het blad niet links of antikapitalistisch, er is geen relatie met Mao of maoïsme, de naam is slechts een knipoog naar de Grote Roerganger. Wel zijn de redacteurs goed op de hoogte van China, de Chinese politiek en hun westerse aanhangers. China zit in het pakket bij niet-westerse geografie en de bijvakken antropologie en niet-westerse sociologie. Geografie is intrinsiek al een veelomvattende studie, doordat velen aanverwante bijvakken volgen, wordt de kennis en betrokkenheid groter.

Vooruitstrevend en vrijzinnig zijn goede termen voor het karakter van het blad en van de redacteurs, die bereid zijn de lange mars door de instituties af te leggen, niet om ze over te nemen, maar ze dienstbaar te maken aan de grote algemene belangen van de Nederlanders.

Wie precies de naam DLM heeft bedacht en ingevoerd? Tot de initiatiefnemers behoren Johan Copier en zijn maat Henk ter Borg. Johan is zo'n beetje de bijeenroeper en *de facto* eerste hoofdredacteur.

DLM afficheert zich als faculteitsblad, niet als studentenblad. Het is een blad voor, niet van de faculteit. De faculteit doet zeer weinig aan sociale cohesie, faculteitsbrede activiteiten of manifestaties zijn er niet. De opzet is informeel, een paar studenten gaan zelfstandig aan het werk en formeren een redactie. Het blad wordt gestencild op papier en op de pers van het instituut, met medewerking van het personeel aldaar. Denkbaar is er een deal gesloten met de directeur. Later in de tijd, als er naast het gewone faculteits- en instituuts-bestuur een faculteitsraad is, gaat die er zich mee bemoeien. De raad stemt in met het maken van tien nummers per jaar, een per maand, niet in de twee vakantiemaanden, en één 'speciaal' nummer per jaar over een thema. Die 'special' op zijn Engels uit te spreken wordt door de voorzitter geringschattend 'spiesjel' genoemd. Maar het besluit is gevallen! Waar bemoeien ze zich mee, is de reactie van de DLM. Een vervelend orgaan, die raad.

De eerste special, uit najaar 1974, gaat over (contra)revolutionaire theorievorming in de geografie. Docenten en student-assistenten doen er aan mee, wel een bewijs hoe breed gedragen de DLM is: Leo de Klerk, Stef Grit, J.C. van Hoof. De tweede bewaard gebleven special uit februari 1976 gaat over beleidsconcepten van de studentenvereniging SG.

De redactie en ik hebben geen aandacht voor de faculteitsraad, daarin zitten andere types studenten 'die mee willen doen' zonder behoorlijk eigen program. De redactie bemoeit zich niet zo met die raad, de universiteitsraad en de Progressieve Kies Vereniging PKV, een

mantelorganisatie van de SRVU. Zo komt het ook dat wij nauwelijks meedoen met de vervolgbezetting een jaar later, die op een zaterdagmiddag door de Politie en ME hardhandig wordt beëindigd. Ik herinner me niet eens de eis (1.000 gulden nooit! ?), wel de slechte leiding en de slechte PR. Er wordt hash gerookt.

Ik heb daarna geen tijd meer voor de SRVU. Ik denk dat er ook door andere geografen geen contact meer is geweest. Aardrijkskundigen oriënteren zich immers op de wereld, de De Boelelaan is voor hen te klein. Ik kan me niet herinneren dat er iemand namens de geografen in de universiteitsraad zat, er campagne voor voerde of anderszins aan deelnam.

DLM heeft een goede verstandhouding met alle gremia, inclusief de docenten en het personeel. De sfeer rond het blad is gemoedelijk, het blad is niet op confrontatie uit. Nimmer werd een wanklank vernomen.

Een redactiestatuut, werkplan of doelstellingennota is er niet. Jaarlijks gaat de redactie op kamp om wat lijnen te trekken, bijvoorbeeld in de vertrouwde Talma hoeve. Het doel van het blad is alles te bespreken wat met de faculteit en de studie verband houdt. Uit de inhoud: stromingen en opvattingen in de geografie en bij geografen, de 'nieuwe' of 'kritische' geografie argwanend bekeken, verslag van bijeenkomsten, boekbesprekingen, aankondigingen van acties, lotgevallen van lezers, studiereizen, onderwijsbeleid (van faculteits- tot nationaal niveau), collegegeldperikelen, studentenhuysvesting, excursies, spraakmakende interviews, biografietjes, reportages, internationale politiek (o.a. mensenrechten, de oorlog in Vietnam, derdewereldlanden) energie, ruimtelijke ordening, stadsontwikkeling, milieu, soms wetenschappelijke bijdragen, columns, ontwikkelingen in de studentenwereld, rijksonderwijsbeleid (spaarzaam), partij-politiek en de inrichting van de samenleving.

De toon van het blad is altijd positief opbouwend en mild kritisch. Propaganda of reclame is niet gewenst. Te lange of weinig onderscheidende bijdragen van derden worden vriendelijk geweigerd. De redactie schrijft niet zelf het blad vol, er is steeds voldoende aanbod. De redactie tiept, stencilt, raapt en zorgt voor de distributie. Iedereen krijgt het blad gratis aangereikt.

De populariteit van de DLM wordt sterk bevorderd door een tekening op de voorpagina van de later beroemd geworden tekenaar Willemen. Hij maakt een ironische, allegorische of gewoon grappige cartooneske plaat over de actualiteit. In een aantal nummers staan illustraties van hem en van o.a. Hans Stolk.

Er is overleg en uitwisseling met het landelijke vanuit Nijmegen geredigeerde blad *Geografiek*. Met de geografische studenten-beweging in andere steden is *ad hoc* contact.

Het eerste nummer is het *Invutasienummer '72* aan het begin van het studiejaar 1972-73, met als redactie Johan Copier, Henk ter Borg, Art Klandermans en Lucy Brand. Ik zelf sta in het colofon vanaf nr. 6 (voorjaar 1973), later sluiten anderen van de lichte 1969 of 1970 zich aan, met als meedenker Jan van Arkel, die in 1974 de studie vaarwel zegt om zijn *Ekologische Uitgeverij* te beginnen. De redactie van vier man vergadert gedisciplineerd elke vrijdagmorgen, jarenlang, onder Johans bezielende leiding. De vergadering fungeert ook als instuif voor iedereen die wat te vertellen heeft of in het blad geplaatst wil zien.

De onafhankelijke DLM redactie wil niet belast of geïdentificeerd worden met het doel van de Aktiegroep op te richten, een forum te bieden voor discussies en acties, met name die voor de '1000 gulden nooit'. De actiegroep telt enkele leden, in tijden van actie organiseert zij vergaderingen voor de studenten, het groepje fungeert als bijeenroeper, ik zelf fungeer zo'n beetje als liaison met de SRVU. Alles informeel. Meer is er niet van te zeggen. In die tijd wisten we nog niet dat actie en iets bereiken meer vraagt dan zo nu en dan wat praten, eisen stellen en afwachten. Het gaat erom met de tegenpartij in gesprek te raken of te blijven, medestanders te zoeken.

Na een tijdje valt de Aktiegroep uit elkaar door gebrek aan belangstelling, enige onbeduidende meningsverschillen en door het altijd aanwezige feit: studie, stage en afstuderen. De eerste DLM redactie dankt af, als ik na mijn diensttijd, lange studiereizen, werk en stage, na bijna twee jaar afwezigheid, in september 1977 eens langs ga, is er een mij onbekende redactie. Johan Copier gaat in januari 1975 in dienst en studeert af in november 1975.

Het laatste bewaard gebleven DLM nummer is nr. 3 uit 1977. Waarom en wanneer de redactie ermee is gestopt, is mij onbekend.

Wat heeft de DLM bereikt? Een blad te zijn! Een verbinding tussen studenten, tussen studenten en docenten. Een fraaie leerschool voor de redacteuren, op hun weg naar volwassenheid. Wij ontdekten dat er nog meer in Nederland is dan een universiteit. We hebben nieuwe thema's in de geografie ingebracht: het milieu, oorlog & vrede, sociale en economische ongelijkheid als aspecten van ruimtelijke ontwikkeling. De invloed van politieke partijen en het openbaar bestuur daarop.

Op een zeer geslaagde reünie omstreeks 1980 van de lichten 1968 gaat het nauwelijks over 'destijds', wel over werk, huis, partner en de kinderen: het gewone leven.

De faculteit is ter ziele na fusie met de collega's van de UvA.